

УДК 338.24

Соловей Т.І., Балусhevський К.Р., Малюта Л.Я.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА ГЛОБАЛЬНІ ЛАНЦЮГИ ПОСТАЧАННЯ ТА ЛОГІСТИКУ

Solovei T., Balushevs'kyi K., Maliuta L.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

IMPACT OF HOSTILITIES ON GLOBAL SUPPLY CHAINS AND LOGISTICS

Як відомо, глобальні ланцюги постачання (global supply chains) – це мережа підприємств, процесів та організацій, яка забезпечує переміщення сировини, комплектуючих та готової продукції між країнами та регіонами. Ці ланцюги складаються з кількох етапів: видобуток або виробництво сировини, її обробка та переробка, складування, транспортування, розподіл та зберігання, доставка до кінцевого споживача у необхідному форматі. Тобто логістика тут відіграє неабияку роль, включаючи такі ключові операції як транспортування продукції через різні країни і континенти за допомогою морського, авіаційного, залізничного або автомобільного транспорту, що підтверджується сучасними нашими дослідженнями[1-3].

Глобальні ланцюги постачання стали важливими завдяки глобалізації, яка дозволяє компаніям знижувати витрати, залучаючи робочу силу або ресурси з різних частин світу. Однак вони вразливі до різних ризиків, таких як політична нестабільність, конфлікти різного роду, зміна законодавства, логістичні труднощі та природні катастрофи.

Військові конфлікти є однією з найбільших загроз для стабільності та ефективності глобальних ланцюгів постачання, оскільки вони викликають суттєві порушення в транспортуванні, виробництві та доступності ресурсів. Розриви в постачанні можуть мати тривалі наслідки для економіки як окремих країн, так і всього світу, ускладнюючи економічний розвиток та підвищуючи загальні витрати на виробництво і доставку товарів. У даній тезі буде розглянуто, як військові дії впливають на глобальні ланцюги постачання, які фактори сприяють розривам, та які економічні наслідки вони спричиняють.

Багато країн та їх економіка залежать від складних міжнародних маршрутів для перевезення товарів, таких як морські шляхи, залізничні та автомобільні мережі. У разі блокування цих шляхів через бойові дії або військові окупації, постачання стає неможливим або вкрай ускладненим. Яскравим прикладом цього є блокада портів або руйнування інфраструктури під час війни, яку сьогодні переживає й наше суспільство, що ускладнює доставку необхідних ресурсів, таких як паливо, продовольство або технологічне обладнання.

Військові конфлікти часто відбуваються в регіонах, які є ключовими постачальниками певних видів сировини або промислових компонентів. Це може включати метали, нафту, газ, а також технологічні компоненти, такі як напівпровідники або електроніка. Коли війна призводить до порушення виробничих процесів у цих регіонах, світовий ринок стикається з дефіцитом. Це, своєю чергою, підвищує ціни на продукцію, що залежить від цих ресурсів, та ускладнює роботу промислових підприємств у глобальному масштабі.

Коли через військові дії виникають розриви в постачанні, країни змушені шукати альтернативні шляхи для отримання товарів та сировини, що зазвичай обходиться дорожче. Зростання транспортних витрат, складність із забезпеченням необхідних обсягів продукції та дефіцит призводять до інфляції – підвищення цін на товари та послуги на внутрішніх ринках. Цей процес може мати ланцюговий ефект: коли основні матеріали, такі як енергоносії, стають дорожчими, це підвищує витрати на виробництво товарів, що веде до загального підвищення цін на товари кінцевого споживання.

Дефіцит сировини та підвищення цін можуть призвести до того, що деякі підприємства не зможуть підтримувати рівень виробництва, що був до військових дій. Це особливо актуально для секторів, що залежать від точних поставок або мають обмежені запаси компонентів. У разі затримок чи відсутності поставок, підприємства можуть вимушено закритися або значно скоротити обсяги виробництва. Це спричиняє втрату робочих місць та зниження податкових надходжень, що відповідно негативно впливає на економіку держави.

Під час військових конфліктів також збільшуються витрати на безпеку ланцюгів постачання. Компанії змушені витрачати додаткові кошти на забезпечення безпеки вантажів та маршрутів перевезення, щоб уникнути ризику втрати товарів через напади, піратство або саботаж. Це включає витрати на додаткові заходи безпеки, страхування вантажів та інші фактори, що знижують рентабельність підприємств.

Крім короткотермінових наслідків, таких як інфляція та зменшення виробництва, військові конфлікти можуть мати довготривалий вплив на структуру глобальних ланцюгів постачання. Країни та компанії починають переорієнтовуватися на нові ринки, розвивати внутрішні можливості виробництва або будувати нові альянси для мінімізації ризиків. Це може змінити глобальні торгові потоки на десятиліття вперед, оскільки довіра до окремих регіонів чи партнерів може бути втрачена на тривалий час.

Отже, бачимо, що військові конфлікти мають серйозний вплив на глобальні ланцюги постачання, викликаючи порушення транспортування, дефіцит ресурсів, економічну нестабільність та підвищення витрат. Ці фактори призводять до інфляції, зменшення обсягів виробництва та тривалих змін у глобальній економіці та торгівлі. Ефективне управління ризиками та розвиток альтернативних ланцюгів постачання є важливими завданнями для мінімізації цих негативних наслідків в умовах зростаючих глобальних конфліктів.

Слід зазначити також, що COVID-19 та війна в Україні також значно вплинули на ці ланцюги, показавши, наскільки вони чутливі до глобальних криз.

Список використаних джерел:

1. Балусевський К., Якуб'як О. Зміни пріоритетів логістики сучасних компаній в умовах війни // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (Тернопіль, 03 листопада 2023 р.) / за заг. ред. О.В. Панухник. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2023. С.8-9. 169 с.
2. Балусевський К., Малюта Л., Рудан В. Проблеми та перспективи розвитку транспортної логістики України в умовах воєнного стану. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. №3. С.153-163.
3. Балусевський К., Малюта Л. Перспективи, диверсифікація та розвиток логістичних шляхів України в умовах воєнного стану // *Інновації, гостинність, туризм: наука, освіта, практика* : зб. тез доп. IV Всеукр. наук.-практ. конф. мол. учених з міжнародною участю (30 травня 2024 року, м. Львів). Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2024. 361с. С.271-274.